

RENDA BÁSICA: A xustificación ética dende a teoría da liberdade real e a teoría republicana.

María Pereira Barcia

Graduada en Traballo Social

RESUMO

Durante moito tempo a idea de recibir un ingreso incondicional por parte do Goberno por ser membro da sociedade foi moi discutida. Por iso, describiremos varios aspectos dos subsidios condicionados e en que modo se relacionan co benestar social. O obxectivo deste artigo é analizar a xustificabilidade ética da renda básica como unha condición de promoción da xustiza social, a partir das concepcións clásicas do Estado de benestar. Para iso examinaremos dúas concepcións da xustiza social: a teoría da *liberdade real* e a republicana. A partir destas dúas concepción veremos como a Renda básica ofrece unha vía para que as persoas poidan abastecerse dos medios necesarios para reducir a súa dependencia do mercado laboral.

PALABRAS CLAVE: renda básica, desmercantilización, liberdade real, non-dominación, Estado de benestar.

RESUMEN

Durante mucho tiempo a idea de recibir un ingreso incondicional por parte del Gobierno por ser miembro de la sociedad fue muy discutida. Por eso, describiremos varios aspectos de los subsidios condicionados y en que modo se relacionan con el bienestar social. El objetivo de este artículo es analizar la xustificabilidade ética de la renta básica como una condición de promoción de la justicia social, a partir de las concepciones clásicas del Estado de bienestar. Para eso examinaremos dos concepciones de la justicia social: la teoría de la libertad real y la republicana. A partir de estas dos concepción veremos como

la Renta básica ofrece una vía para que las personas puedan abastecerse de los medios necesarios para reducir su dependencia del mercado laboral.

PALABRAS CLAVE: renta básica, desmercantilización, libertad real, no-dominación, Estado de bienestar.

ABSTRACT

The idea of receiving an additional income from the government just for being part of the society has been controversial for ages. To explore this polemical idea we will describe different aspects of the conditioned subsidies and explain the principal characteristics of social welfare.

Therefore, the purpose of the present work is to analyze the ethical justification of the Basic Income as a condition for the promotion of social justice. In order to achieve this goal, we will rely on the classic conceptions of the Welfare State and we will examine two conceptions of social justice: the theory of *real freedom* and the republican theory. As a result, we will see how the Basic Income defines an alternative where people can stock up on the required means to reduce their dependency from the labour market.

KEY WORDS: Basic Income, desmarketising, real freedom, no domination, Welfare State.

INTRODUCCIÓN

Na actualidade, existen varias ferramentas que intentan dunha maneira asistencial paliar as situacións de pobreza dos individuos, sexa porque non chegan a formar parte do mercado de traballo ou porque están vivindo nunha situación de exclusión social. Este tipo de ferramentas son os chamados subsidios condicionais, inseridos nos estados de benestar.

Segundo Daniel Raventós o concepto de “benestar social”¹, centrándose na vertente económica, contén os seguintes elementos: en primeiro lugar, que todos os membros da sociedade teñen que ter os medios necesarios para vivir e para participar libremente na sociedade. Ademais, todos os membros da sociedade teñen que poder acceder a un sistema sanitario e educativo en condicións de non discriminación. E por último, que todos os membros da sociedade teñen que ter unha vivenda. En definitiva, o concepto de “benestar social” fai referencia a que as persoas poidan chegar a ter unha vida digna e independente (Raventós, 1999). Neste aspecto, unha das características fundamentais dos estados de benestar é xusto o campo da protección social, onde teñen moita importancia os subsidios condicionais.

Facendo un repaso aos réximes dos estados de benestar, estes desenvólvense con base en tres modelos. Polo tanto, resulta de grande importancia saber que tipo de modelo segue cada Estado, xa que isto determina o tipo de subsidios e de dereitos que o Estado vai fornecer e o seu impacto na calidade da cidadanía. Para isto, centrareime en como son as axudas que ofrecen e se estas teñen un efecto desmercantilizador, partindo da análise clásica de Gosta Esping-Andersen, un dos autores máis influentes con respecto ao Estado de benestar.

Para que se produza a desmercantilización tense que ofrecer un conxunto amplo de dereitos sociais. Neste sentido, débese recalcar como ben explica o autor que “o relevante para os dereitos sociais debe ser o grao en que estes lle permiten á xente que os seus niveis de vida sexan independentes das puras forzas do mercado. É neste aspecto no que os dereitos sociais diminúen o status dos cidadáns como “mercancías”. (Esping-Andersen,1993: 20)

En definitiva, a *desmercantilización* é un concepto que describe a liberación dos individuos do circuío monetario, intentando que as persoas poidan abastecerse dos medios necesarios para vivir fóra do mercado de traballo.

¹ Desenvolto en Daniel Raventós, “Subsidios condicionados, Estado del bienestar y Subsidio Universal Garantizado” en *El derecho a la existencia*, (Barcelona: Ariel, 1999) 87-102.

DIFERENZAS ENTRE OS SUBSIDIOS CONDICIONADOS E A RENDA BÁSICA.

En contraposición aos subsidios condicionados, moitos teóricos defenden outro tipo de idea como o subsidio incondicional ou renda básica. Neste campo destacan os autores Philippe Van Parijs e Yannick Vanderborght (2006: 25), uns dos escritores máis significativos en canto o concepto de renda básica, a cal definen como un “ingreso conferido por unha comunidade política a todos os seus membros, sobre unha base individual, sen control de recursos nin esixencia de contrapartida”.

En canto ás súas características, un dos beneficios da renda básica, defendida por moitos autores, é a eliminación do paro de longa duración, presente nas sociedades occidentais e que implica que unha gran parte da sociedade estea inmersa na pobreza. A renda básica proporciona unha medida favorable para a eliminación directa da pobreza, para que as persoas consigan estima e liberdade de elección e elimina a fraude dos subsidios condicionais. En relación con isto, a renda básica proporciona unha forma de actuar en contra da pobreza, xa que resulta como un programa de loita contra esta, dálles liberdade aos individuos e ofrece un ingreso substancial para eles.

O aspecto máis importante da renda básica en contraposición coas rendas mínimas garantidas é que é individual; é dicir, non ten en conta as rendas dos beneficiarios e non esixe unha obriga de contrapartida. É individual no sentido de que se dá de maneira individual a cada persoa e non ten en conta “as economías a escala”² das axudas tradicionais. (Vanderborght e Van Parijs, 2006). Outra característica é que non ten en conta os demais tipos de rendas, permite que as persoas accedan a unha transferencia *a priori*, o que fai que se dea a renda a toda a poboación sen que se examine o nivel de ingresos. Isto fai que a renda básica conte con dous aspectos: ausencia de control de recursos e a posibilidade de acumulación de rendas. Polo contrario, os subsidios condicionais baséanse nun tipo de prestación decrecente; significa

² As economías a escala teñen en conta a referencia ao contorno familiar, dado que por exemplo ao vivir en parella compútase os ingresos da parella, o que fai que se reduza o importe dos subsidios condicionais.

que o seu importe máximo é cando as outras rendas son nulas, pero a prestación decrece cando esas rendas se incrementan.

Outra das diferenzas máis importantes entre a renda básica e os subsidios condicionais, é que os subsidios condicionais obrigan a que os beneficiarios estean suxeitos a unha esixencia de contrapartida, a cal implica que os usuarios cumpran cun programa de inserción laboral (na maioría dos casos), e se estes encontran un traballo por moi precario que sexa, deben aceptalo. Este programa tamén supón que se non se acode ás entrevistas e demais aspectos relacionados coa inserción laboral se retire o subsidio. Isto significa que a integración social dos individuos faise a través do mercado. Esta visión ten moito que ver coa ética do traballo. Desde o Estado foméntase que as persoas busquen unha forma de vida baseada no traballo, así, o Estado consegue que a xente forme parte do mercado e que produzan.

Non obstante, esta esixencia de contrapartida vese afectada por dous problemas, o da *trampa da pobreza* e o da *trampa do paro*. Por unha banda, a trampa da pobreza é definida como a penalización de aceptar, por parte de quen recibe un subsidio condicionado, un traballo remunerado. Así, se a persoa que recibe o subsidio condicionado acepta un traballo penalizaráselle coa perda do subsidio. Ademais outras cuestións téñense en conta na decisión de aceptar un traballo, como por exemplo, que a cantidade de diñeiro que se vai recibir polo traballo sexa inferior á que esta recibindo co subsidio, ou incluso que ese traballo sexa prexudicial para a saúde. Deste xeito pode ocorrer que o beneficiario prefira seguir recibindo o subsidio a realizar ese traballo. Un efecto da trampa da pobreza é a fraude, dado que os beneficiarios dos subsidios condicionais poden chegar a preferir realizar un traballo ilegal e con iso aumentar os seus ingresos.

Por outra banda, a trampa do paro é un caso singular da anterior trampa. Caracterízase polo acceso ao subsidio do paro sen poder realizar ningún traballo remunerado. Desta maneira o que se consegue é incentivar a fraude, facendo que as persoas busquen traballos ilegais.

Unha característica importante arredor destas trampas é que existen varios estudos que revelan que o que retén os usuarios dos dispositivos

convencionais na *trampa da pobreza* é a inseguridade en relación coa perda do “*estatus de beneficiario do subsidio*”, dado que resulta moi pouco esperanzador renunciar a un subsidio cando non se presenta un traballo bo, tanto en termos económicos como sociais. Ademais, se os usuarios perden o emprego terán que solicitar de novo o subsidio con todo o trámite burocrático que leva consigo.

O CONCEPTO DE DESMERCANTILIZACIÓN

Neste punto intentarei tratar máis amplamente o concepto de desmercantilización, xa que considero de grande importancia a relación da renda básica con este concepto. Seguindo o estudo clásico de Esping-Andersen, a idea central do Estado de benestar está formada polo concepto de *ciudadanía social*.³ Este concepto debe conter a concesión dos dereitos sociais e a estes daráselles o mesmo status legal que aos de propiedade. Nas sociedades contemporáneas os dereitos de propiedade considéranse practicamente intocábeis, mentres que os dereitos sociais das persoas son violados sen maiores consecuencias. Neste sentido, é importante equiparar os dereitos sociais aos de propiedade o que implicaría a desmercantilización do individuo; é dicir, desvincularía ás persoas do mercado de traballo.

Con isto, os individuos non se someterían ao mercado, senón que quedarían liberados deste para poder acceder aos medios de subsistencia, onde o Estado os proporcionaría. O primordial é que se dea unha provisión pública desenvolta. Desta maneira, por exemplo, as persoas non terían que preocuparse por conseguir un plan privado de sanidade ou de se lles chega o diñeiro para mercar medicamentos. Os estados de benestar non soamente se poden ver segundo os dereitos que lles recoñecen ás persoas, tamén hai que ter en conta as relacións do Estado co mercado e co rol da familia. A partir destas relacións é cando se pode realmente chegar a definir un Estado de benestar (Esping-Andersen, 1993).

Para que os individuos non dependan do mercado, no só chega con que teñan asistencia ou seguridade social, senón que fai falta un paquete máis amplo de dereitos. Os subsidios que están suxeitos á comprobación das rendas poden

³ Este concepto recólleo Esping-Andersen de T. H. Marshall.

chegar a ofrecer unha axuda, pero cando estes subsidios teñen efectos estigmatizadores e non se contemplan como un dereito, contribúen a manter á xente nun bucle de pobreza. Para saír desta situación débese dar unha desmercantilización.

Unha das principais respostas á desmercantilización foi o modelo corporativista (Esping-Andersen, 1993). Este modelo baséase principalmente en apoiar un tipo de sociedade tradicional fronte ao crecemento do capitalismo. Os dereitos sociais estaban relacionados coa moral, sobre todo, coa doutrina da Igrexa católica. Neste aspecto, o modelo conservador trata de afastarse do capitalismo anglosaxón e o que impón é o ordoliberalismo ou *economía social de mercado*. Esta ideoloxía o que busca é un Estado forte e unitario, que ten como principal factor as exportacións para favorecer a economía, en contra do proteccionismo estatal. Unha das diferenzas do ordoliberalismo có liberalismo é que o mercado é incapaz de regularse por si mesmo, por iso é claramente intervencionista en materia económica pero non en asuntos sociais, xa que os deixan en mans da provisión privada. Por iso, este modelo foi o precursor da mercantilización, xa que os dereitos a recibir algún tipo de prestación estaban moi asociados ao traballo.

En canto ao benestar social que propoñía a ideoloxía liberal, os seus argumentos baseábanse, por unha banda, en que se había un mínimo de dereitos sociais se produciría pobreza e desemprego e, por outra banda, que o benestar social, e con iso a protección por parte do Estado, causaría perversión moral⁴ e ociosidade. A corrente liberal mostra fortes obxeccións á intervención estatal. Conciben que o mercado é emancipatorio; é dicir, que é o propio mercado o que asegura que toda persoa que quere obter un emprego o terá. Como afirma Esping-Andersen (1993:62). “Se non hai interferencias, os seus mecanismos autorreguladores asegurarán que todo o que queira traballar teña un emprego e, por conseguinte, poderá asegurar o seu propio benestar. A vida privada pode ser forxada con perigos, inseguridade e dificultades e, nun

⁴ Este termo fai referencia á *moral hazard* (risco moral) a cal é definida cando un axente non asume os custos e a responsabilidades dos seus actos, e polo tanto ten un incentivo para actuar de maneira máis arriscada, transmitíndolle a outro axente o custo e responsabilidades da súa actuación.

principio, non é improbable que aparezan a pobreza ou o desemprego, pero isto non sería por culpa do sistema, senón soamente a consecuencia dunha falta individual de previsión e de aforro.”

Unha contradición deste tipo de ideoloxía é que necesita de institucións de protección social coma a familia, as igrexas ou a comunidade; pero o que ocorre é que estes organismos non poden chegar a competir co mercado, debido ao peso ao que están sometidos. Por exemplo, cando unha familia se ve cargada de obrigacións sociais, como pode ser o coidado dos maiores, esta familia terá dificultades ou directamente seralle imposible acceder ao mercado laboral debido as súas responsabilidades coa persoa maior, a cal seguramente teña que ter un coidado que ocupe practicamente todo o día da persoa coidadora. Estes problemas soluciónanse implementando axudas sociais mínimas nas que o Estado lle dá prioridade á poboación máis empobrecida. Inda así, as persoas sempre van seguir necesitando das institucións asistenciais.

O que se intenta dicir é que a desmercantilización dos individuos se pode producir de varias formas, sempre e cando se universalicen os dereitos sociais e se outorgue máis autonomía para a poboación. Neste sentido, a renda básica proporciona unha maneira de desmercantilización, ofrécelles máis poder aos individuos para conseguir outras formas de traballo fóra do sistema coñecido e dálles maior autonomía. A renda básica formaría un elemento constitutivo dunha sociedade xusta. A cal pode ser entendida desde varias teorías, como imos ver a continuación. Unha delas é a da *liberdade real* para todos, que ten a súa base ideolóxica no liberalismo de esquerda; e outra é o republicanismo, baseada nunha concepción socialista e participativa.

RENDA BÁSICA E LIBERDADE REAL.

Philippe Van Parijs, coñecido principalmente polo desenvolvemento do concepto de renda básica, estableceu unha concepción da xustiza social en clave de *liberdade real* para todos. A teoría da liberdade real para todos supón unha forma de xustificación ética, económica e política que conclúe defendendo a idea dunha renda básica. Esta parte do suposto de que unha sociedade xusta é a que debe maximizar a liberdade real individual,

entendendo esta como a liberdade real en contraposición á liberdade formal. Na realidade a sociedade baséase en como se organiza o mercado, deixando a un lado aos cidadáns que na práctica non son tan libres. Por iso, unha sociedade é realmente libre cando se teñen en conta estas tres condicións:

1. Que se dea unha estrutura de dereitos ben defendidos (seguridade).
2. Que nesta estrutura, cada persoa deba ser propiedade de si mesma (propiedade de si).
3. E por último que nesta estrutura, cada persoa teña a maior oportunidade posible para facer calquera cousa que poida querer facer.

Con isto o autor quere establecer unha sociedade onde os membros sexan realmente libres ou como explica “ou mellor dito, tan autenticamente libres como sexa posible” Van Parijs (1996: 45); é dicir, que as persoas posúan os medios para facer calquera cousa que puideran querer facer. Neste caso a terceira condición é a principal diferenza que se dá entre a liberdade formal e a liberdade real. O seu intento baséase en xustificar unha orde social xusta que engada interese pola sorte dos máis desfavorecidos.

Para poñer un exemplo de como se manifesta esa diferenza entre a liberdade formal e real, pensemos nunha persoa que ten permitida a liberdade formal de ter unha vivenda digna. O conxunto de opcións relacionadas a esa liberdade modificaranse para esa persoa dependendo dos recursos que posúa. Se ten os recursos suficientes para garantir un espazo onde vivir, ese conxunto de opcións ao que pode aspirar (o conxunto de vivendas que pode ter) é o máximo posible, neste caso a liberdade de ter unha vivenda convértese en liberdade real. No caso contrario, no que unha persoa non ten recursos nin para vivir na casa máis pequena, dáse unha liberdade formal, xa que o conxunto de vivendas ás que pode acceder é un conxunto baleiro de oportunidades.

Por iso, esta terceira condición débese explicar de maneira máis concisa seguindo a Van Parijs (1996: 45):

“nunha sociedade libre, a persoa con menos oportunidades ten unhas oportunidades que non son menores que as gozadas pola persoa con menos oportunidades baixo calquera outra disposición realizábel; no caso de que

exista outra disposición posible que sexa igual de boa para a persoa coas menores oportunidades, entón a seguinte persoa mellor colocada na escala nesa sociedade libre debe ter oportunidades que non sexan menores que a segunda persoa na escala de oportunidades nesa disposición, e así sucesivamente.”

Desta maneira, o que se pretende é seguir un tipo de criterio fundado no “máximín lexicográfico,”⁵, o cal se basea en darlles maiores medios ás persoas con menos oportunidades.

En relación coa desmercantilización esta teoría o que busca é a maneira de que o individuo obteña a liberdade real. Por medio da renda básica as persoas poderán satisfacer as súas concepcións da boa vida, e quedar libres do circuíto monetario. Esta idea entende que a autonomía dos cidadáns non debe estar asociada ao mercado. Como afirma Van Parijs (1996: 54) “A liberdade real pola que debemos preocuparnos non é precisamente a liberdade de elixir entre os diversos conxuntos de bens que un pode consumir. É a liberdade real para elixir entre as diversas vidas que un pode querer desenvolver [...] fai que sexa de importancia crucial que o ingreso sexa dado de maneira incondicional a cada cidadán sen condición ningunha; é dicir, sen ningunha atadura diferente da do seu presuposto, non só sobre o que pode comprar senón tamén sobre cómo pode utilizar o seu tempo.”

Neste aspecto o autor pensa que é realizábel unha sociedade que non se basee na ética do traballo, é por este motivo, polo que concibe que ser beneficiario dun ingreso non debería estar condicionado unicamente á produtividade persoal. Se as persoas non se encontran ligadas a un emprego, poderán utilizar o seu tempo a facer distintas formas de traballo, como pode ser

⁵ O termo máximín é unha distribución que maximiza a cantidade dos bens primarios dos máis desfavorecidos (maximiza o mínimo). Por lexicográfico refírese ao establecemento dunha xerarquía de prioridades rexida dunha forma similar á orde das palabras dun dicionario – mentres non se satisfai o primeiro criterio non se pasa a considerar o segundo. Van Parijs combina o concepto de máximín lexicográfico baseado na xustiza como equidade de Rawls e forma o de leximín.

o voluntariado, polo que, neste caso a renda básica podería funcionar como unha axuda a actividades non asalariadas.

O REPUBLICANISMO E A LIBERDADE COMO NON DOMINACIÓN.

Un dos teóricos máis influentes na teoría republicana é Philip Pettit, o cal entende a liberdade como a ausencia de dominación; é dicir, como a non-dominación. A *dominación*, é unha condición de interferencia arbitraria e, dáse cando un individuo fai uso do seu poder sobre outra persoa para que este elixa de acordo co que a outra persoa prefire. Neste sentido, hai que recalcar que non é necesario que se dea interferencia de feito. Poden darse casos onde non se produce interferencia porque os que teñen a potestade de exercela están contentos –*statu quo*–. Aquí non se daría interferencia efectiva, pero no caso de que non estiveran satisfeitos co comportamento ou co modo de facer as cousas, terían a capacidade de exercer a dominación.

Como explica Raventós (1999: 50) “toda dominación representa interferencia arbitraria, pero non toda interferencia (o grupo das non arbitrarias) representa dominación. A liberdade republicana entende que Zutano domina a Mengano, se só se ten certo poder sobre Mengano, e en particular, un poder de interferencia arbitrariamente fundado”.

Por iso, a idea da non-dominación nace para frear a arbitrariedade. Un sistema garante a non-dominación cando un individuo non pode interferir noutro de forma arbitraria, cando están impedidos para exercer a dominación. Debido a isto, un dos fundamentos básicos da teoría republicana é que un poida estar libre de coacción e que cada persoa poida exercer o control sobre a súa vida. Como ben di Pettit (2008: 142) “Liberdade significa ausencia de control externo e asegúrase só en ausencia de dominación, ao non estar exposto ao poder de interferencia arbitraria por parte doutros.”

En relación con isto, resulta fundamental que as persoas se encontren nunha situación de igualdade de status, para que estes poidan mirar os demais directamente aos ollos e á súa mesma altura. A igualdade de status dáse cando os individuos gozan de igualdade política, en contraposición a igualdade material. A igualdade política, refírese a que dúas persoas sexan tratadas

dunha maneira igual, que aos dous individuos se lles apliquen as mesmas normas. En cambio, a igualdade material para o autor non é importante. Unha persoa pode ter máis diñeiro que outra, pero a que ten menos diñeiro non debe verse impedida por esa razón.

Outro dos conceptos importantes da teoría republicana é o de *virtude cívica*, que está moi relacionado coa participación política das persoas. A virtude cívica móstrase no compromiso participativo dos cidadáns cos intereses da sociedade. Un cidadán virtuoso é aquel que participa na construción da sociedade e realiza algún tipo de acto que favoreza o crecemento social, xa sexa por medio dun traballo remunerado o dunha actividade voluntaria.

Por outra banda, para Daniel Raventós é importante sinalar o lugar que ocupa a propiedade, dado que ten relación coa instauración dunha Renda Básica. Esta condición permite ás persoas a independencia económica necesaria para asegurar a autonomía de xuízo. Segundo este autor (Raventós, 1999: 54). “a posesión da terra garante a subsistencia o seu poseedor, que a subsistencia material supón independencia social [...] e esta supón independencia de xuízo e criterios políticos”.

Como se viu na explicación da desmercantilización dos individuos, é importante que os dereitos sociais se igualen cos de propiedade. Coa instauración da Renda Básica daríase esta igualación, logrando que as persoas quedaran desvinculadas do mercado ao garantirlles a renda mínima; sen embargo a relación co mercado depende de quen efectúe a provisión de servizos. A liberdade republicana ten como obxectivo dar aos cidadáns poder de negociación e de autonomía en relación os outros e aos poderes públicos e privados. Para que os cidadáns poidan gozar desa autonomía se lles debe otorgar de independencia socioeconómica, e que non se vexan impedidos por outros.

Dende esta perspectiva, a Renda Básica xoga un papel crucial para favorecer estilos de vida produtivos, no sentido da virtude cívica. Na versión republicana non se trata dunha Renda Básica incondicional, senón dunha Renda Básica condicionada aos compromisos cívicos. Con isto non se intenta soamente englobar o traballo remunerado senón tamén outro tipo de actividades non

remuneradas pero socialmente valiosas. Como afirma White (2009: 214) “o que preocupa da Renda Básica, dende este punto de vista, é que se poidan financiar estilos de vida que fuxan do traballo e que, polo tanto se mostren indiferentes a esta expresión concreta da cidadanía activa virtuosa” Os republicanos son, neste aspecto, paternalistas, o que intentan é que xente teña un tipo de vida produtivo.

CONCLUSIÓNS

Neste articulo contrastei dúas teorías de xustiza social que buscan que as persoas poidan ter o control sobre as súas vidas, en vez de estar en mans do mercado de traballo. Esta dimensión da dominación é omnipresente na actualidade, xa que os recortes públicos da crise económica propician que os empresarios abusen máis da man de obra do traballador, explotándoos debido a que non hai traballo suficiente. Noutros casos, outra parte da poboación está condeada ó paro de longa duración, que como xa expliquei é un dos grandes problemas das sociedades occidentais.

Por iso é importante motivar o interese por outras formas de garantir os dereitos sociais de modos non asistenciais, promovendo ferramentas que dean independencia e liberdade as persoas. A Renda Básica constitúe dende o Traballo Social unha ferramenta de transformación social, e creo que se debe optar e loitar por subsidios deste tipo, xa que proporcionan seguridade para as persoas. Neste aspecto o Estado debe fomentar, sobre todo, hoxe en día debido a crise económica que estamos a vivir, é que a poboación teña os medios necesarios para vivir, dotándolles de autonomía.

En moitos aspectos o Traballo Social tornouse moi burocrático e controlador por parte do sistema, cando en verdade o significado do Traballo Social é buscar novas solucións para mellorar a situación das persoas con menos oportunidades. Neste aspecto a Renda Básica é unha maneira de reencontrar o sentido a nosa profesión reivindicando outras formas de subsidios que busquen vías para sacar a xente da exclusión, en vez de que estean a vivir sempre dunhas axudas sociais que as estigmatizan.

Un dos aspectos fundamentais da Renda Básica é que se as persoas a recibisen poderían dedicar o seu tempo ás actividades que eles mesmos considerasen valiosas, como pode ser o traballo voluntario. Desta maneira, as vantaxes non soamente se restrinxen o benestar económico, senón tamén o benestar social. Como xa expliquei, os Estados cada vez se rexen mais pola competitividade e a chamada “ética do traballo”, sendo, por exemplo, máis importante facer máis vendas que o noso compañeiro e esquecendo a importancia do compañerismo no traballo.

Avogar por unha Renda Básica significaría un avance para a nosa sociedade, dado que os servizos sociais que se están a dar, debido en moitos casos os recortes sociais, son cada vez máis asistenciais, onde se están a incrementar medidas de bancos de alimentos ou outros tipos axudas que non deixan de ser caridade, cando na realidade os servizos sociais son un dereito ó cal debe ter acceso garantido toda a poboación.⁶

BIBLIOGRAFÍA

Esping-Andersen, G. (1993). *Los tres mundos del Estado del bienestar*. Valencia: Edicions Alfons el Magnànim.

Pettit, P. (2008) *Examen a Zapatero: balance del gobierno socialista*. Madrid: Temas de Hoy.

Pettit, Philip. (2009) *Republicanism. Una teoría sobre la libertad y el gobierno*. Barcelona: Paidós.

Raventós, D. (1999) *El derecho a la existencia: La propuesta del subsidio universal garantizado*. Barcelona: Ariel.

Raventós, D. (2005) Propiedad, libertad republicana y Renta Básica de Ciudadanía. *Polis*, 10. Recuperado el 11 abril de 2013 de: <http://polis.revues.org/7503>

⁶ Quero agradecer a David Álvarez García, quen me axudou a establecer as bases deste traballo

- Raventós, D. (2011) De qué hablamos cuando decimos que la Renta Básica es (o no) justa. Sobre liberalismos y republicanismos. *Revista Internacional de Pensamiento Político*, 6, 223-240.
- Van Parijs, P. (1993) *¿Qué es una sociedad justa? Introducción a la práctica de la filosofía política*. Barcelona: Ariel.
- Van Parijs, P. (1996). *Libertad real para todos. Qué puede justificar el capitalismo (si hay algo que pueda hacerlo)*. Barcelona: Paidós.
- Vanderborght, Y. y Van Parijs, P. (2006) *La Renta Básica: una medida eficaz para luchar contra la pobreza*. Barcelona. Paidós
- White, S. (2009) La justificación republicana de la renta básica: consideremos sus dificultades. *Sin permiso*, 4, 209-215.